

- 1 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Åre

Uppteckningen rör Skogssnuvan.

Skogssnuvan.

Förr i världen var det många som hade för sej att de såg skogssnuvan. Framtill skulle hon va fin och grann, men fick en se henne bakifrån, var hon ihålig som ett tomt skal. På Klasentorps ägor finns det en uthage, som kallas Fere myr. En gång när ägaren kom och gick därute fick han se ett fruntimmer, som stod och bakade stinnkakor. Hon räckte fram och bjöd honom, men han vågade inte äta, utan gick sin väg.

- 2 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Olof Persson
Härad: Kur Adress: U. Persson
Socken: Ståthög Berättat av: And. A. Andersson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klasenborg
Ståthög.

Uppteckningen rör Näcken.

Näcken.

Förr i världen såg den näcken vid en
stor stenhäll i Åbodasjön. Men nu har åskan slagit ihjäl allt
tocket dära både i sjöar och skogar och berg, sär di.

- 3 -
ACC. NR. 3073

Olle Högberg
Martin Larsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: _____

Härad: *Albo* Adress: _____

Socken: *Stättholm* Berättat av *Anders Daniel Andersson*

Uppteckningsår: *1931* Född år *1858* i *Klasen, Stättholm*

A. j.

Uppteckningen rör

Om de var goda vänner med tomten, drog han till dem och förökte deras förråd, men om de blev ovänner med honom, så drog han ifrån dem och till andra. De var små och korta, de dära tomtarna, och hade röda mösser. Vi högtiderna, jul, mickels-
mäss och så där, fick de lov att ställa ut mat till honom i
lagårn.

Tomten.

- 4 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

A. k

Uppteckningen rör

Ja, det har jag ju hört talas om, att det skulle ha funnits en del harar, som de kalla mjölkharar, som gick och diade korna. Och de skulle va alldeles trollharar det där, så det gick inte att skjuta dem som vanligt med en bössa, utan då måste de ju ha en del trolleri för sig också. Men jag tror det är naturliga harar, som vant sig vid att patta korna.

Mjölkhare.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

B: h
A: o

Uppteckningen rör

Dödingaben skulle inte vara bra att ta. Förr grove de alltid gravarna själva, för det fanns inga dödgrävare. Och då hörde jag talas om, att det en gång var en som råkat få med ett ben, som hade fastnat på doppskon på käppen. När han kom hem, la han upp käppen på skåpet, men på natten börja det regera och ramla och väsnas på skåpet, så följande dag fick han lov att gå tillbaks till kyrkan med benet.

Dödingaben.

ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

*E. p.
B. K.*

Uppteckningen rör

Ja, nog hörde jag talas om de som kunde ta kraften från and-
ras hästar, men jag kan då inte tro'at. De bara rörde vid hästen
litet grand med piskan. Om de rörde aldrig så litet vid den and-
res häst, så kom all kraft från den till den som de själva körde.

Ta kraften
från hästar.

Sen hörde jag också att de sa, att det var nåt som kunde
komma och häva sig på lasset, när de var ute och körde, till och
när de körde tomme, så att hästarna knappt orkade dra, blev all-
deles svettiga och kraftlösa. Men jag tror ju förstås, att det be-
rodde på att de forat dem för dåligt, så de blev lama och svaga
av det. Men när de fick lass på det viset, kunde det inte gå att
hjälpa å det på annat sätt än att spänna från hästen och vända
honom i skacklarna så han vände huvet åt vagnen till. Då skulle
det bli bra!

Lass mot sin
vilja.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

G. a.

A. k.

Uppteckningen rör

Nere på Klasentorpa skog bodde det en gubbe, som de trodde, att han kunde litet. Han var inte född här i Slätthög, men flyttade in hit rätt tidigt. Han bodde i en liten stuga med litet land omkring. I yngre dagar gick han bara omkring med spådom och krabb. Men på äldre dagar börja han gå och handla litet. Han köpte opp kalvar och får och gick och styckade ut, smör och ost och allt handlade han i. Bär, såsom krösen och blåbär, köpte han också upp. Sen gick han sina svängar neråt Torps bruk, Moheda och andra håll med det uppköpta.

Han hette egentligen Sven Hurtig, men i dagligt tal blev det aldrig annat än te säga Bläsen. Det vedernamnet hade

Om "Bläsen".

handlare och
uppköpare

Vedernamnet

han fått därför att han hade en liten fläck på ena kinden under ögat. Det såg mest ut som rått hud. Och de påstod också, att de slagit till hans mor med en rätta, när hon var havande.

Bläsen gjorde alltid litet griller med andra människor, så han hade gått te få stryk ibland. Och så hade han sagt en gång, att om de slog honom, så kände han det inte, utan det gjorde ont på den som slog i stället. Sent en kväll kom Bläsen och gick, och då kom det en emot honom och högg tag i honom och daskade till honom ordentligt.

"Nej, nej, slå inte!" skrek Bläsen och jämrade sig över att det gjorde så ont.

"Ja, men det känner du väl inte," svare den andre,

Skriv endast på denna sida!

Slag mot honom
gick tillbaks
på den som slo^g

"du har ju sagt, att det inte tar dig, utan att det tar den som slår."

Men sen släppte han Bläsen i alla fall, och då frågade han honom, hur det kom sig, att han fick så ont av att man slog honom, och gycklade med honom.

"Ja, ser du", sa Bläsen, "jag har inte spiritusen med mig."

Spiritusen hade han i en liten ask. Det var som en stor skrubba(krypare, skalbagge). Men det var klart, att det bara va hans illmarighet, hela affärden.

Men folk var då så rädda för att sätta sig emot Bläsen. För det var ju en del som trodde på pratet. Han kunde förgöra

det för dem, om de inte gjorde som han ville! De hade också för sig, att han kunde sätta ner dem, så de aldrig blev gifta, est de inte blev vänner med honom. Men det var ju ingenting annat än att han ville ha pengar. Om han fick bra med pengar, skulle det bli bra gifte. Se, han hade för sig, att han skulle stifta ihop flickor och pojkar. Men jag tror då inte, att det var så många som tog honom till bönanan!

De hade för sig, att han kunde förvända synen på folk också. Men jag tror inte det var nåt annat än att han var ovanligt kvicker och fingerfärdig. När han skulle lämna pengar till ^{summan} ~~pengarna~~ nån, så räknade han upp ~~pengarna~~ i rediga papperspengar, men när de fått pengarna och tittade efter, så var det bara alma-

Satte ner folk
så de ej blev
gifta

^{ny}
Förvände synen
på folk

3073

- 11 -

LUNDS UNIVERSITET
BOKBIBLIOTEK

11.

nackeblad. Så nimmer i nyperna, det var han!

Ibland brukade han ta upp en näsduk ur fickan, och
så frågade han dem:

Krysta mjölk
och blod ur
näsduk.

"Vill ni, att jag skall krysta mjölk eller blod ur
denna näsduk."

Och som de bad honom, så blev det förstås. Och då
trodde de ju, att han kunde troll^{av}/riktigt! Men så påstod de,
att de hade sett, att han hade små gummirör från handen och
med mjölk i den ena och blodvatten i den andra
uppåt armen, och troligtvis hade han då två gummiblaser eller
nånting så där i armhålan med rör ner till näsduken, och med
och kvickhet
hans fingerfärdighet var det ju en lätt sak att göra som de hade
begärt. Eller också hade han kanske två näsdukar, en doppad i
mjölk och en doppad i blodvatten.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

C. a.

Uppteckningen rör

De hade för sig för lång tillbaka, att det fanns en del
kärningar, som kunde göra, så det inte gick och kärna, utan att
sanket föll till dem själva i stället. De gick upp skära tors-
dags morron och gick kring gödselhögen och ropade:

"Så långt som detta ropet höres, är sanket mitt."

Men om det var någon kärning som de misstänkte för det,
brukade de va oppe och vaka på dem. Om de då sprang ifatt dem,
när de ropade, och bara rörde litet vid dem eller slog till
dem med en käpp, så skulle deras makt med sanket försvinna, och
det blev ingenting med deras trolleri.

Ta "sanket".

ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Olle Levander
Martin Larson
Härad: Allbo *Adress:*
Socken: Slätthög *Berättat av* Anders Daniel Andersson
Uppteckningsår: 1931 *Född år* 1858 i Klasentorp, Slätthög

Slä

Uppteckningen rör Jättar, som bygga kyrkor, slänga släggan
mellan sig.

Slätthögs gamla kyrka byggdes av jättarna. Och samtidigt
var det en jätte som byggde Moheda kyrka. De slängde släggan
emellan sig, så när jätten i Moheda behövde den, så slängde
Slätte-jätten iväg den till Moheda och tvärtom.

Olle Eric Anders
Martin LarssonLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: _____
 Härad: Albo Adress: _____
 Socken: Nättnäs Berättat av Anders Daniel Andersson
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klasen, Nättnäs

Uppteckningen rör När jag började arbete, löner och arbets-
förhållanden förr.

När jag var tolv år fick jag ge mig ut och tjäna. De två första åren fick jag kläder, så mycket jag slet. Det tredje året fick jag lön i pengar, 20 kr. för hela året. Och det tyckte jag var mycket. Men då fick jag inte full klädsel utan endast persedlar, som de kalla't. Det var 1 par stövlar, 1 skälpund ull och 2 lintyg eller skjorter.

Året efter det jag läst för prästen fick jag 50 kr. om året, så då tyckte jag det börja gå uppför. Sen ökades det så småningom med en femma eller tia varje gång. Den största lön jag hade som dräng var 135 kr. om året. Då var jag ensam dräng på ett fjärdels hemman. Sen kom jag till fanjunkarn i Klasen-

torp, som ägde tre åttingar.

På den tiden fanns det inget tröskverk i hela Klasentor-
på by, utan vi fick tröska med slaga. Då var det till att stiga
upp klockan 4 på morron eller senast vid 5. Det var dåligt med
belysningen på den tiden. Vi brukte ha en oljelampa. Det var en
liten droppaflaska, som det satt en kork i. Genom korken satte
man en hylsa av bleck, som veken av ljusvekgarn löpte ner i.

1889 flyttade jag hit upp till Hultet, då vi gifte oss.
Min gummas far och mor hade haft stället förut. Första året vi
bodde här, gick jag ner till Klasentorp och trask för maten
och 50 öre om dagen. Det var 20 dagar, så det blev 10 kr.

Sen reste jag på banan i Norrland. Det var uppe i Väster-
botten och Norrbotten jag arbetade. Det var många härifrån Små-
land som arbetade på banan, och det var den bästa förtjänst man
kunde få. Då tjänade jag en 400 kr. på sommaren. 4 somrar var
jag vid banan.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Martin Larsson*
Härad: *Alfta* Adress: _____
Socken: *Slätthög* Berättat av *Anders Daniel Larsson*
Uppteckningsår: *1931* Född år *1858* i *Marcenta, Slätthög*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Sjunken kyrkklocka.

Lite i väster-sör från Slätthögs kyrka ligger det en göl, som kallas Torte göl. I den trodde de att det fanns sjörå, och de stal en klocka från den gamla kyrkan och sänkte den i gölen. Se man hade inte gett klockan något namn, och därför hade sjöråna makt med den.

Så fick man reda på ett enda sättet att få opp klockan var att låta ett par tvillingstutar, uppfödda endast med mjölk, dra opp klockan. Så hände det sig, att en bonde fick ett par tvillingstutar, och dem beslöt man att använda. De uppföddes endast med mjölk, men hur det var fick den ene lite vatten i sig en gång, om det var när man sköljde ur

Sjunken kyrk-
klocka.

Försök att
ta upp den.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

8:12

Uppteckningen rör

Om jorälven kom loss, gick det inte att stoppa den utan att kasta igen med fjärdyner. Det har jag hört talas om, att de höll på och grävde, och då kom vattnet så starkt, så det höll alldeles på att dränka dem. Och då skulle det ju vara jordälven de stött på! Men jag minns inte var det var nästan det skedde, annars har jag nog hört det nån gång.

Jordälven.

- 19 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Perander

Härad: Almås Adress: _____

Socken: Ståthög Berättat av: Anten Daniel Andersson

Uppteckningsår: 1931 Född år 1878 i Ståthög

8: f

Uppteckningen rör

Om det var barn som fick skärvan, skulle man skära ut tre jordtorver, sätta upp två å egges eller kant och lägga den tredje tvärs över, så det blev precis som en liten trumma. Sen skulle fadern och modern stiga upp en torsdagsmorrn och tigan-des och fastandes gå med barnet till den där trumman. Modern skulle stoppa igenom barnet och fadern skulle ta emot det på andra sidan. Det skulle göras tre gånger. Detta kommer jag i-håg från mitt hem, för jag hade en bror som blev litet inknäader, och så hade de inbillat mor och far, hur de skulle bota honom. Och de gjorde som de blivit undervisade. Men inte hjälpte det inte,. ingenting!

Skärvan.

- 20 -
ACC. NR. **3073**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

8: f

Uppteckningen rör

Om havande kvinna fick se ett årder, som stod kvar i jorden, eller till och med en gödselgrep i jorden eller en yxa i huggekubben, skulle barnet bli harmynt. Men est modern då inte blev rädd, när hon fick se det, utan bara tog dän årdret eller var det nu kunde vara, så fick inte barnet ont av det. Men det var de så noga med, att slå årdret åsides, när de spände ifrån kreaturen. Och likaså när de spräckte ved, ville de inte låta yxan sitta kvar.

Harmynthet.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Slättwäg Berättat av Anders Daniel Andersson

Uppteckningsår: Född år 1858 i Karlstad

2: f

Uppteckningen rör

Fallandesjukan kunde botas, om man passade på första gången de föll. Man skulle då klä av dem alla kläder de hade på sig och kasta dem i elden. På ett ställe där jag tjänte, hade de en pojke som fick fallandesjukan. Vi satt och åt frukost, och det var ganska tidigt, så pojken låg ännu. Och rätt som det var börja han snarka och så där, och vi trodde ju att det var fallandesjukan han fick, och det var det också. De skyndade sig och tog av honom alla kläderna och kastade dem i pipan. Men inte blev pojken bättre av den kuren. Sen träffade vi några andra nån tid efteråt, och kom och tala om det här, och då sa de, att man skulle gå upp på taket och kasta ner kläderna genom pipan för att det skulle hjälpa. Så de menade sig förstå, varför

Fallandesjukan

han inte hade blivit bra. Men jag tror då inte, att det hjälper nåtdera sättet. Pojken levde sen tills han blev 20 år, då han dog. Hans far var nämndeman och va tämligen rik,, så de sökte för honom hos flera läkare. De var nere i Hälsingborg och i Mösseberg, och överallt, men kunde inte få bot för honom.

De trodde förr, att barnet fick fallandesjukan, om modern varit närvarande vid slakt och blivit rädd, under tiden hon var med barnet.

Ett annat botemedel mot fallandesjukan påminner jag mig nu också. Om modern levde, skulle de ta blod från henne och ta i barnet. Men det hjälpte ingenting!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

207

Uppteckningen rör

Om barn hade mataledan, skulle de ta litet grönt noranför på väggen. Särskilt på gamla omålade hus växer det nånslags grön moss på väggarna. Så skulle de baka en kaka och lägga i det i den. Man kunde dessutom plocka ihop litet av alla slags skräp och lägga i kakan. Sen skulle man ge barnet kakan och när det hade ätit opp den, skulle de få matlust igen, inbilla de sig.

Mataledan.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. f.

Uppteckningen rör

Folkmedicin.

Förr krabbade de mycket med att bota sjukdomar själva genom allehanda kusslerier. I Hökaboda finns det en källa, där de brukte offra en peng och sedan doppa ner barnet som var sjukt.

Hökabo källa.

För kikhosta skulle man dricka mörremjolk. Då skulle det bli bra, trodde de.

Kikhosta.

Om man hade vårtor, skulle man ta så många ärtor som man hade vårtor och gnida ärtorna mot vårtorna, en ärt mot varje vårta. Sen skulle man passa på nånstans där man kunde stå under tak, i farsten eller så, och kasta ärtorna i en brunn. Man fick nämligen inte gå ut under bar himmel och kasta dem.

Vårtor.

Ett annat sätt att ta bort vårter skulle va att knyta så

25.

många knutar på ett tagel som man hade vårter och sen lägga taglet under en jordfast sten. När taglet ruttnade, skulle också vårterna gå bort.

Det var en gång en liten pojke som hade en värta. Jag tog och spotta på vårtan, på skoja bara förstås, och sen titta jag i pipan. Men sen hände sig att vårtan gick bort, och då trodde heren, att jag kunde förvisa vårtan, men jag skälmades ju bara.

bra/

Det var en gubbe som sa, att han visste ett sätt att bota Tandvärk. tandvärk. "Jo, du ska bara ta en köfet och slå med den på tanden, och innan klöven är loss, så ska tannavärken vara borta."

ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Olof Tuvander och
Härad: Måbo Adress: Martin Larson
Socken: Glättböj Berättat av And. Dan Andersson
Uppteckningsår: 1901 Född år 1858 i Glättböj

Uppteckningen rör Bölder för att ha huggit ner träd, där det
var ilagt dålighet, botemedel.

Jag kom bort och tjänade vid 13 årsålder, och då
var det en annan pojke som fick så ont av småbölder i nacken
en gång, Det är alltså nu omkring 60 år sen det inträffade,
Då var det nån som sa till honom:

"Ja, du har väl huggit ner nå träd med en knuta på,
där det var ilagt nån dålighet,"

Då påminde han sig, att han huggit ner en björk,
som det var en utväxt på,

"Då ska du ta litet av håret och naglarna och en
silverpeng och gräva ner vid stubben, så går det bort", sa
han,

Och den som var utsatt för bölderna tog och gjorde som han blivit lärd, Han klippte dän litet av hår och naglar och tog en 10-öring och la in alltsammans i en liten tygbit, som han sedan grävde ner vid stubben. Men inte gick bölderna bort inte.

ACC. NR. **3073**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2: f

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Om de blev gastakrysta, hade de många botemedel mot det. Ett sätt var att de skulle titta upp i pipan och spotta tre gånger i spisen. Det skulle hjälpa.

De kunde också krypa genom obykt garn, som de hade spunnit själva, om de blev så där konstiga, så skulle de bli bra

Man kunde också mäta dem. Då börja man vi långfinger-
änden och mätte tre tag uppåt axeln. Sen gick man tillbaks lika,
och om det då inte stämde utan man kom till annat ställe än man
börjat, menade man att de va gastakrysta. På samma gång de mät-
te skulle de bli bra.

Gastakramning.

Landskap: Södermanland Upptecknat av: W. G. G. G. G.
 Härad: Albo Adress:
 Socken: Albo Berättat av: W. G. G. G.
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klasentorp, Södermanland

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K. f.

Uppteckningen rör

Förr när ungdomen samlades brukte de pröva vem som var starkast i armarna genom att lyfta på stenar, som kallades kampastenar. De var bra runda de där stenarna och hade inga kanter, så man fick inga goda tag, och de slant lätt undan. Och de va så lagom stora, så det var knappt man orkade med dem. I Klasentorp hade de en kampasten i min ungdom. Och då var det en stor stark karl där, som hette Nils Magnus. Han lyfte opp en annan pojke, som inte var så liten han heller, på axlarna. Sen böjde han sig ner och lyfte opp stenen och hade pojken på nacken samtidigt.

Kampastenar.

- 30 -
ACC. NR. **3073**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

L: c

Uppteckningen rör

Det fanns förr de som borrhade ett hål i tröskeln, där kreaturen gick in och ut i lagårn. Så stoppade de en levande orm ner i hålet, och sen slog de en tapp för öppningen. Det var för att kreaturen skulle trivas och för att de skulle ha tur med dem, ~~men~~ så att de inte blev sjuka.

Orm i

lagårdströskel

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Missa

Uppteckningen rör

När vårarbete börjades, skulle oxarna eller dragkreaturen, vilka de nu hade, ha av julabrödet, hur litet det än kunde bli. Det var för att de skulle bli starka och gå igenom våren med lätthet. Det hörde jag talas om, att de gamle lät dragarna smaka av julabrödet. Där jag tjänte, talade matmor om, att i hennes barndom brukte de göra det. Matmor var omkring 75 år.

Andra brukade smörja billen på årdret med nån slags smörja för att det skulle gå lätt hela året.

Vårarbetet.

Julbröd till dragarna.

Kan

Smörja billen.

- 32 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

M: c

Uppteckningen rör

De gamle hade sina märken, när de skulle börja de olika Märke för slåt-
arbета, som kan förekomma på en bondgård. "När havren börjar terns börjande.
rispa, ska bonden börja vispa", var ett, och då skulle slåt-
tern börja, kan veta. Men skulle man följt det i år, hade slåt-
tern blivit bra sent.

- 33 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: alle levande
Martin Jansson
Härad: Albo hd Adress: _____
Socken: Slätthög Berättat av Anders Daniel Andersson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klärentorp Slätthög

M. J.

Uppteckningen rör

Långt tillbaka i världen tog de en liten nek, när de slutade skörden, och grävde ner i mullen. Den skulle glosa ha, sa de.

Nek till glosor

Landskap: Småland Upptecknat av: W. L. L. L.
Härad: Alster Adress:
Socken: Stötholm Berättat av: Jens Dan Jönsson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klemtorp

N:o

Uppteckningen rör Några julseder.

Julaftens förmiddag styrde man med litet småarbete, bar in ved och så där. Då det kom vid kl. 12 eller halv 1, skulle man alltid doppa i grytan. Sen gjorde man varjehanda, om det var nåt nåt kvar att göra i ordning. I skumningen badade alla familjemedlemmar, och sedan samlades man kring julabordet och åt, och då hade man lagat till allslags mat och sogel av alla slag. Sen skulle man sjunga och far läste julevangeliet. Både stora och små skulle ha julahögar på bordet. Det var kaker, äpplen, en liten ost och litet gott så där. Julhögarna skulle ligga kvar hela julen.

Om det kom nån in under jultiden och hälsade på, skulle de bli trakterade, eller bar de julen ut.

Landskap: Sm. Upptecknat av: Olle Levander
Martin Carlson
Härad: Kulbo Adress: _____
Socken: Flättholm Berättat av: A. D. Andersson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i _____

N:o

Uppteckningen rör

Till julen skulle man hacka granris och strö på golvet inne i stugan. Riset skulle hackas fint, och strös ut tjockt och jämt och fint på golvet för att säden skulle bli tjock och bra.

På gödselstan brukade man också strö hackat granris. Men det hörde jag inte annat än att det skulle vara för att det skulle vara grant. Man skulle skyla över gödseln, för till jul skulle det vara fint överallt. Jag håller på med det än, men jag gör det då inte för nåt annat! Men nu för tiden bryr sig inte bönderna om att hacka nå ris. Förr var det så vanligt då la man en vase utanför lagårn bredvid gödselstan av hackat ris. De hade de så möet. Det fick ligga där och ruttna till gödsel. Frampå höstarna kasta man ihop det i en hög.

Hackat granris
till jul.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

N: m

B: b

Uppteckningen rör

Julaftons kväll var det en del som gick årsgång. Est de var rediga, gick de då först till kyrkan, men vad de skulle göra där, kan jag inte reda. När de sedan gick från kyrkan, mötte de likfärder, och de kände igen vilka det skulle vara som skulle dö i församlingen. Bläsen sa de, att han gick årsgång. Och halte Sven i Mosshult, han skulle ju vara allra värst den. Åtminstone hade han för sig själv, att han kunde se vilka som skulle dö.

Årsgång.

- 37 -
ACC. NR. 3073

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Nia

Uppteckningen rör

Juldagsmorron hade de döda sin gudstjänst före de levan-
des. Sen när de ringde "försten", kröp de döda ner i sina gra-
var igen. Så ringdes "andren" och slutligen "sammen", då man
skulle samlas till gudstjänsten.

De dödas jul-
otta.

ACC. NR. **3073**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Revander
Härad: Albo Adress: _____
Socken: Stanhöj Berättat av: Anders Daniel Larsson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Plasmy, Stötholm

Nra

Uppteckningen rör

När de skulle hem från julottan förr, fick de all-
bråttom tid så att springa, ty man trodde, att den som kom hem först,
han fick först inbärgat.

Kapplöpning fr.
julottan.

- 39 -
ACC. NR. 3073

Olle Levander
M. L. Larsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av:

Härad: Alster Adress:

Socken: Ståtholm Berättat av U. N. Larsson

Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Klusentorp Ståtholm

N. 6

Uppteckningen rör

Vårfrudagsafton skulle man lägga sig i ljusan kväll,
för då bar tranan ljus i säng, sa de. Och de gamle va så noga
med att komma i säng medan det var ljust den kvällen, hur
brått de än hade. Annars mena de, att de skulle bli sena med
arbetet under hela året och inte hinna skilja sig vid det me-
dan det var dag.

Vårfrudagssed

- 40 -
ACC. NR. **3073**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

N: 6

Uppteckningen rör

Påskadagsmorrön dansar solen, när den går upp, i gläd-
je över Frälsarens uppståndelse, sa de gamle.

Solen dansar.

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Linder
Härad: Albo Adress: Stattin
Socken: Stattin Berättat av: Anders Danielsson
Uppteckningsår: 1901 Född år 1858 i _____

Q: c
u

Uppteckningen rör

Året indelas i 4 räppar, som åtskiljas genom de fyra räppadagarna. Första räppen räknas från jul till varfedan, den andra från varfedan till midsommar, den tredje till mickelsmäss och den fjärde från mickelsmäss till jul.

Den 6 april går veckeräkningen in, och börjar då med den 13:e vekan, sedan kommer 12:e, 11:e o.s.v. Veckeräkningen användes mest för vårens skull, så med 5:e vekan, då vårarbetet i allmänhet är slut, hörde den opp.

I 9:e veke skulle sådden börja, om det var klöcker jord, och om den var mager sådde man i 7:e vekan.

Tvåradigt korn skulle sås i 9:e vekan, och sexradigt i 7:e vekan.

Räppdagarna,
veckeräkningen
såtider.

De så mycket tidigare nu än förr. När jag tjänste hos fanjunkern i Klasentorp, skulle vi aldrig så förrän i 5:e veke. Om det var aldrig så färdigt och tereds och väderleken tjänlig, så ville han aldrig så förr. Men han hade alltid så grant och fint korn.

Kål skulle sättas i 6:e eller 5:e veke.

Bondböner skulle sås i 9:e eller 7:e veke, annars blev det ohyra på dem.

Linnet skulle sås antingen på Karolina- eller Linéa-dagen för att det skulle bli likast.

Landskap: Småland Upptecknat av: Ellen Wadström
Härad: Albo lsh Adress: Wadström, Larsen
Socken: Wadstena Berättat av: Wadström, John
Uppteckningsår: 1921 Född år 1858 i

P. a

Uppteckningen rör

En del började på hösten igen och räknade med veckeräkningen. Då börja de den 6 okt. med 13:de veke, och då svara den veke mot den 13:e veke som började den 6 april. Då brukade de räkna ut genväder på hösten. Så som vädret var då, så skulle det bli i motsvarande veke sedan på våren. Då kunde de se, om det blev regnigt i 9:e och 7:e vekerna, då de ville så.

Vid Klasentorpa skog bodde det en speleman, som hette Sjödal. Han hade räkning på vinterbrôtan, så han kunde se på den hurdan väderleken skulle bli, om det blev milt eller kallt

Genväder.

Läsa på
vinterbrôtan.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Register.

	sid.
Skogssnuvan	1
Näcken	2
Tomten	3
Mjölkhare	4
Dödingaben spökar	5
Ta kraften från hästar, lass mot sin vilja	6
"Bläsen", handlare och uppköpare, slag mot honom gick tillbaks på den som slog, hade spiritus, förvände synen på folk m.m. skoj och fingerfärdighet.	7

Skriv endast på denna sida!

Käringar som tog "sanket"	12
Jättar bygger kyrka ^{or} , slänger släggan mellan sig	13
Hur jag började arbeta, löner m.m. förr ..	14
Sjunken kyrkklocka (Slätthög), försök att ta upp den med tvillingstutar	16
Jordälven	18
Bota skärvan	19
Harmynthet	20
Botemedel mot fallandesjukan	21
" " mataledan	23
Hökabo källa, botemedel mot kikhosta, ta bort vårtor, tandvärk	24

Småbölder för att huggit ner träd, där det	
var ilagt dålighet, botemedel	26
Gastakramning	28
Kampastenar	29
Orm i ladugårdströskeln	30
Vårarbetet, julbröd till dragarna, smörja	
billen	31
Märke för börjande av slåttern, "När havren	
börjar rispa,"	32
Nek till glosen, när skörden slutades	33
Några julseder	34
Hackat granris vid jul inne i stugan och på	
gödselstan	35

Skriv endast på denna sida!

3073

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

47.

Årsgång	36
De dödas julotta	37
Kapplöpning hem från julottan	38
Vårfrudagssed	39
Solen dansar påskdagsmorrön	40
Räppadagarna, veckeräkningen, sådagar ...	41
Genväder, läsa på vinterbrotan	43
Register	44